

Pengevirke

TEMA: PENGEVIRKE I FREMTIDEN

NYT MAGASIN
**Pengevirke
bliver digitalt**

☉ Side 04-07

KLIMA
**Connie Hedegaard:
Nu skal vi op i gear**

☉ Side 08-11

UDDANNELSE
**Trivsel i fokus på
Flakkebjerg Efterskole**

☉ Side 16-19

Den verden vi arbejder for

I denne udgave af Pengevirke har vi ikke ét, men hele seks forskellige temaer. Vi har nemlig været en tur i arkivet og set på, hvad vores kundemagasin har handlet om gennem de sidste mange år. Det er blevet kogt ned til seks temaer, som du kan læse om i dette sidste trykte magasin. Temaerne er: 'Klima og grøn omstilling', 'Fællesskaber', 'Uddannelse', 'Kultur', 'Økonomi' samt 'Økologi og fødevarer'. Det er også de temaer, du fremover vil møde i det nye, digitale Pengevirke – som du kan læse mere om på de følgende sider. **Merkurs magasin om bank og bæredygtighed bliver digitalt, s. 04-07.** Og tilsammen fortæller temaerne noget om, hvad det er for en verden, Merkur arbejder for.

Det grønne har altid været vigtigt for Merkur. En klode i balance, hvor forbruget af ressourcer sker med omtanke og respekt for hele økosystemet, er forudsætningen for et godt liv – og for Merkurs forretning. Derfor har vi også skrevet meget om klimaforandringer, miljø, natur og grønne løsninger gennem tiden. I denne udgave af Pengevirke har vi talt med en af de centrale stemmer i den danske og europæiske klimadebat, Connie Hedegaard, som i over 20 år har arbejdet for at styrke den grønne dagsorden. Hun minder os om, hvor meget der er sket de seneste år, men slår også fast, at vi skal rykke endnu hurtigere. **Vi er kommet langt siden Parisaftalen, men nu skal vi op i gear, s. 08-11.**

Men Merkur er ikke kun en grøn bank. Vi arbejder også for en verden med værdighed, respekt og omsorg for hvert enkelt menneske. Derfor er *fællesskaber* også centralt, og vi har fortalt historier om bl.a. bofællesskaber og sociale bo- og opholdssteder, der giver mennesker med særlige behov et værdigt liv. Her i bladet kan du læse om et helt andet slags fællesskab: nemlig en gruppe borgere, der er gået sammen om at sikre grøn energi til deres lokalområde. **Da Brenderups borgere lavede deres egen solcellepark, s. 12-15.** Det er inspirerende at høre, hvordan et lokalt initiativ kan skabe engagement og stolthed blandt borgerne, samtidig med at de bidrager meget konkret til den grønne omstilling.

Et godt liv handler også om at kunne udfolde sig, være kreativ og få inspiration. Det bidrager vi til i Merkur ved at støtte og finansiere uddannelsesinstitutioner og kulturlivet, og det kan du læse om to eksempler på her i bladet: Flakkebjerg Efterskole, hvor eleverne bliver styrket i deres sociale færdigheder gennem et særligt fokus på trivsel, og teaterforestillingen 'X', som er skabt af unge kunstnere, der vil gøre det mindre ensomt at opleve hjertesorg. **På Flakkebjerg Efterskole løfter de trivsel i fællesskab, s. 16-19, og Et rum for knuste hjerter, s. 20-21.**

I Merkur beskæftiger vi os selvfølgelig også hver eneste dag med økonomi – og med hvordan pengene virker i verden. Lige for tiden er det interessant at følge med i, hvordan flere sætter fokus på, at mainstreamøkonomi alene ikke er nok til at løse tidens største udfordringer. En af dem er Peter Birch Sørensen, som har fået øjnene op for den økologiske økonomi og fortæller om sin rejse dertil.

Klimaøkonomen der forsøger at vende skuden indefra, s. 22-25.

Vi kommer altså godt rundt i nogle forskellige hjørner af Merkurs virke, og forhåbentlig vil der også være noget af det, der kan inspirere dig.

God læselyst!

Charlotte Skovgaard,
Adm. dir., Merkur Andelskasse

Pengevirke

Udgivet: Maj 2024 | ISSN: 1399-7734 | Online ISSN: 1901-2020 | Udgives af: Merkur Andelskasse
 Redaktion: Liva Johanne Ehler Molin [ansvarshavende], Ann Hybertz Frandsen og Emilie Lantz-Frederiksen [pengevirke@merkur.dk]
 Layout: Tobias Frost, studiofrost.dk | Forside: Lau Thoft Haslund | Tryk: KLS PurePrint A/S | Oplag: 16.500 | Udkommer: To gange om året

Holdninger og synspunkter, der kommer til udtryk i de enkelte artikler og indlæg, er de pågældende forfattere og kilder selv ansvarlige for. De er således ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens eller Merkurs synspunkter.

Klimapåvirkning: Dette magasin er Cradle to Cradle- og FSC-certificeret. Det betyder, at det er produceret CO2- neutralt ved hjælp af 100 procent vindenergi og trykt udelukkende ved brug af cirkulære og komposterbare materialer – til glæde for vores alles sundhed og natur. Magasinet bortskaffes til genanvendelse som papir.

Sidst men ikke mindst har Merkur gennem mere end 40 år støttet den økologiske og biodynamiske fødevarerproduktion. Lige som at vi var blandt de første til at anerkende økologien, følger vi i dag spændt med i udviklingen af det regenerative landbrug og håber, at det ved at bygge oven på de gode økologiske principper kan bidrage til, at vi kommer endnu et skridt tættere på et mere natur- og klimavenligt landbrug. **Af jorden skal landbruget igen opstå, s. 26-29.**

NYT PENGEVIRKE

Merkurs magasin om bank og bæredygtighed bliver digitalt

Pengevirke er Merkurs kundemagasin, hvor vi gennem de sidste 40 år har skrevet om, hvordan Merkur og vores kunder giver penge mening. Magasinet har udviklet sig en hel del gennem årene, og nu tager vi det næste skridt. Fremover udkommer magasinet nemlig i et nyt, digitalt format, som bygger videre på alt det bedste fra Pengevirkes lange historie.

Af Liva Johanne Ehler Molin

Det første magasin udkom i 1984 under navnet Sociale Penge.

Skrevet på skrivemaskine og med farvestrålende illustrationer på for- og bagside udkom Merkurs første tidsskrift for 40 år siden. Siden da har Merkur haft sit eget kundemagasin, som på forskellige måder har beskrevet, hvordan kundernes penge arbejder i verden.

De historier, Merkurs kunder har kunnet læse i Pengevirke gennem årene, har været forankret i Merkurs unikke værdier og de områder, som Merkur finansierer. I magasinet har vi derfor skrevet om alt fra økologiens pionerer til socialøkonomiske virksomheder, klimaforkæmpere, kunstnere, uddannelsesinstitutioner og projekter, som på hver deres måde er med til at skubbe samfundet i en mere socialt retfærdig eller bæredygtig retning.

Magasinet har også alle dage handlet om penge og økonomi med det særlige perspektiv, at penge kan bruges som katalysator til at skabe positive forandringer. Pengene *virker* i verden – deraf navnet Pengevirke.

Pengevirke har desuden været en platform til at fortælle om, hvad det er for en forskel *du* gør ved at være kunde i Danmarks største værdibase-rede pengeinstitut. De fleste kunder vælger Merkur, fordi værdierne er unikke i den danske banksektor, og derfor er det også vigtigt for os at fortælle om de projekter og nye ideer, der bliver realiseret takket være dig og de mange andre kunder, der har vist Merkur den tillid at placere jeres penge hos os.

Pengevirke gennem 40 år

Gennem årene har Merkurs kundemagasin forandret sig, ændret udtryk og er fulgt med tiden. Fra 1984-1999 hed det Sociale Penge, og i 1999 kom det nye navn Pengevirke til. I en lang periode derefter blev magasinet udgivet

“

De historier, Merkurs kunder har kunne læse i Pengevirke gennem årene, har været forankret i Merkurs unikke værdier og de områder, som Merkur finansierer.

i et samarbejde mellem Merkur Andelskasse og norske Cultura Bank, da de to søsterbanker ønskede at lave et fælles tidsskrift for ”ny bankkultur”. Magasinet kom til at hedde Pengevirke, fordi det handlede om pengenes funktion i samfundet, og formålet var især at belyse de små og store tiltag, der gør en positiv forskel i verden. Samtidig med at magasinet skulle give en indsigt i, hvordan man kan tænke økonomi på nye måder.

Vores vej ind i fremtiden

I dag ønsker vi i Merkur at videreføre alt det bedste fra Pengevirke, men det er samtidig tid til at gentænke den måde vi udkommer på. Derfor annoncerede vi sidste år, at Pengevirke fremover bliver et digitalt tilbud. Du sidder altså her med det sidste trykte magasin i hænderne, men Pengevirke fortsætter blot i en ny form.

I stedet for kun at udkomme to gange om året, vil vi fremover sende én eller flere historier ud hver måned. Det giver mulighed for, at vores historier kan blive endnu mere aktuelle, og vi kan skrive om flere af de temaer, der optager vores kunder lige nu og her. Samtidig bliver det nemmere for dig som kunde at holde dig opdateret på nyheder og tilbud fra Merkur. De nye Pengevirke-artikler kan du modtage på mail og læse på merkur.dk, hvor vi arbejder på at lave flere funktioner, som giver en endnu bedre læseoplevelse. ■

Det siger læserne om Pengevirke

Vi ved, at mange af Merkurs kunder er glade for Pengevirke, og vi arbejder derfor på at skabe et relevant og tidssvarende digitalt produkt med kvalitetsindhold. Vi har spurgt jer om, hvad I bedst kan lide ved Pengevirke, og hvad I ønsker jer mere af. I vores spørgeundersøgelse fik vi mere end 2000 besvarelser – så tusind tak for jeres store engagement! Svarene bliver brugt til at udvikle det nye, digitale format, og til løbende at udvælge temaer og ideer til artikler. På næste side kan du se et lille udpluk af de svar, vi har fået.

SPØRGEUNDERSØGELSE

Hvad kan du bedst lide ved Pengevirke?

Her har Merkurs kunder med egne ord beskrevet, hvad de bedst kan lide ved Pengevirke. Mange af de samme pointer går igen i svarene og handler især om de overskrifter, du ser herunder. Dem tager vi med i udviklingen af det nye Pengevirke. Citaterne er udpluk fra den anonyme spørgeundersøgelse.

Banken bliver mere nærværende:

“Pengevirke gør, for mig, mit pengeinstitut mere nærværende. Det minder mig om, at jeg er kunde i en almennyttig bank.

“Det minder mig om, hvorfor det er fedt at have Merkur, og at jeg på den måde er med til at støtte positiv udvikling.

Fokus på bæredygtighed:

“De forbilledlige eksempler på bæredygtig livsstil i en verden, hvor der er så megen fokus på forbrug og vækst. Insisteren på en anden vej. Det gør at jeg får håbet tilbage.

“Jeg kan rigtig godt lide at Pengevirke tager emner op vedrørende den grønne omstilling - og at de ting der har været oppe i Pengevirke efterfølgende viser sig at være centrale temaer i den bredere offentlige debat. Pengevirke har i flere omgange fungeret som krystalkugle ift. udviklingen i den offentlige debat.

Merkurs støtteprojekter og hvordan Merkurs penge er investeret:

“Det er så dejligt at se alle de fine projekter Merkur er involveret i. Det giver mig håb.

“Det giver løbende et billede af, hvad Merkur er, og hvad der sker i banken (banken betyder en del for mig), og så giver det mange beskrivelser af de personer og firmaer, som Merkur har som kunder, og som arbejder på nye, bæredygtige løsninger.

Gode nyheder i en barsk verden:

“Jeg bliver ofte bevæget. Godt med gode nyheder i denne også ret barske verden.

“Artikler, der giver håb. Information om, hvordan penge kan gøre gode ting. Info om spændende projekter og virksomheder. Jeg er en del af noget vigtigt. Bliver ofte rørt af artiklerne.

Fokus på bæredygtig økonomi:

“Magasinet handler om hvad penge kan gøre for et bedre liv, det lever ret godt op til sit navn.

“Minder mig om at penge kan mange ting som kraft i samfundet, ikke kun købe mad og betale regninger.

At være en del af et fællesskab:

“Merkurs værdier er tydelige. Også i de eksempler på kunder, der skrives om. Det får mig til at føle mig som en del af noget større.

“Jeg bliver stolt af at være Merkurkunde. Jeg synes magasinet viser medmenneskelighed og giver mig optimisme.

At få viden, man ikke finder i andre medier:

“Spændende og inspirerende artikler om den bæredygtige verden og livsstil. Pengevirke er for mig en god kilde til information, som jeg ikke umiddelbart ellers finder.

“Indsigter, der er sjældne at finde i traditionelle medier, og gode nyheder for bæredygtighed.

SPØRGEUNDERSØGELSE

Hvad ønsker du dig mere af i Pengevirke?

Merkurs kunder er også kommet med ønsker og forslag til, hvad vi skal skrive om fremover. Forslagene peger i mange retninger lige fra feministisk økonomi til bæredygtig mode, energifællesskaber og portrætter af Merkurs medarbejdere – for at nævne et par eksempler. Vi har samlet det hele i en 'idebank', så der er masser, vi kan gå videre med. Herunder har vi lavet en top tre med de ønsker, som blev nævnt flest gange.

1. TIPS TIL INVESTERING

Mange ønsker flere tips til grøn investering, aktiehandel o.lign. I Merkur rådgiver vi ikke om enkeltaktier, men vi tilbyder til gengæld et unikt investeringsunivers med forskellige investeringsfonde, der alle består af såkaldt 'mørkegrønne' investeringer, dvs. de mest bæredygtige på markedet jf. EU's regler på området.

Vil du følge med i, hvad der rør sig i vores investeringsunivers og have gode tips til investering hver måned, så kan du tilmelde dig vores nyhedsbrev "Investeringsnyt". Tilmeld dig her: merkur.dk/investeringsnyt-fra-merkur

Der ligger også masser af inspiration, guides og viden om investering på merkur.dk/vidensbank

2. BÆREDYGTIG ØKONOMI

Der er også mange, der efterspørger endnu mere om økonomi – både på samfundsplan og i det private. Flere ønsker gode råd og inspiration til privatøkonomi, pension og bæredygtigt forbrug. Andre vil gerne høre mere om, hvad økonomi er, og er særligt interesseret i at læse om strømninger som regenerativ økonomi, doughnutøkonomi, feministisk økonomi o.lign. Her i magasinet skriver vi på side 22-25 om den såkaldte økologiske økonomi, og fremover vil vi også fortsat dykke ned i forskellige tilgange til bæredygtig og social ansvarlig økonomi, samtidig med at vi kommer til at dele konkrete tips til privatøkonomi. Husk også, at du altid er velkommen til at kontakte din rådgiver eller afdeling i Merkur, hvis du har spørgsmål til din egen økonomi eller brug for rådgivning.

3. ØKOLOGI OG LANDBRUG

Økologi er et af de helt centrale områder, som Merkur beskæftiger sig med, så derfor er vi glade for, at mange også ønsker at høre endnu mere om økologi, landbrug, grøn mad og det, som vi i Merkur kalder for planterejsen – vores vej til et mere grønt og bæredygtigt landbrug i fremtiden. På side 26-29 kan du læse om regenerativt landbrug, og fremover vil vi også fortsat skrive om temaer, der relaterer sig til landbrug og økologi.

TILMELD DIG HER

NYT DIGITALT

Pengevirke

I det nye digitale Pengevirke gør vi os umage for at bevare, det I finder vigtigt, samtidig med at vi udvikler og finder på nye ideer. Vi håber, at I vil tilmelde jer og følge med i det, vi udgiver i fremtiden.

Tilmeld dig på en af disse to måder:

Scan QR-koden og tilmeld dig vores nyhedsbrev, eller klik ind på linket her: merkur.dk/pengevirke-nyhedsbrev
Du kan til enhver tid afmelde dig igen.

Eller sørg for at du har afgivet markedsføringstilladelse – det vil sige tilladelse til at Merkur må kontakte dig på mail – og at vi har din rigtige mailadresse. Det gør du ved at skrive til din rådgiver i Netbank/Mobilbank.

KOM MED ØNSKER

Har du ønsker eller gode idéer til, hvad vi skal skrive om? Så send os en mail på pengevirke@merkur.dk

GRØN OMSTILLING

Connie Hedegaard: Vi er kommet langt siden Parisaftalen, men nu skal vi op i gear

Der skal fuld fart på den grønne omstilling, og det er nu vi skal levere på vores klimamål. Sådan lyder det fra Connie Hedegaard, men selvom hun er utålmodig hvad angår klimahandling, så mener hun også, at store dele af erhvervslivet, investorerne og politikerne har flyttet sig i en markant grønnere retning i løbet af de år, der er gået, siden verdens ledere satte en fælles retning med Parisaftalen.

Af Liva Johanne Ehler Molin

I begyndelsen af 2016 mødte Pengevirke Connie Hedegaard til et interview om den skelsættende globale klimaaftale, der netop var vedtaget i Paris. Endelig var det lykkedes 196 lande at indgå en klimaaftale med et fælles mål om at holde den globale temperaturstigning på under to grader – og helst under 1,5 grad.

Siden da har Parisaftalen været et fælles referencepunkt for verdens lande og ledere. Et vigtigt pejlemærke i kampen for planetens fremtid. Men hvor langt er vi kommet på de godt otte år, der er gået siden? Og nu hvor målene er på plads, hvad er så det vigtigste at fokusere på i den grønne omstilling?

Den erfarne klimaveteran Connie Hedegaard, der har arbejdet som både dansk minister på området, klimakommisær i EU og formand for den grønne tænketank CONCITO, må være den rette til at svare på de spørgsmål. Så derfor har vi nu igen sat hende stævne.

En vigtig aftale

Tilbage i 2015 var Connie Hedegaard lettet, da det endelig lykkedes at lande aftalen i Paris, husker hun. Hun ved om

nogen, hvor svært det er at forhandle de store, internationale klimaaftaler på plads. Hun har selv været med helt inde i maskinrummet, da hun var klima- og energiminister under COP15, som blev afholdt i København i 2009, men endte som et nederlag uden den bindende aftale, som mange havde håbet på.

”Dengang i 2015 var der en lettelse over, at der endelig var en aftale. Men så var der også spørgsmålet om: er den nu stærk nok? Får den nu den effekt, den helst skulle have?”

Som hun formulerede det med en vis skepsis i vores interview tilbage i 2016, så ville lakmusprøven for Parisaftalen være ”om regeringer, byer og virksomheder går hjem og laver nogle strategier, der rent faktisk passer til de intentioner, der er i aftalen. For det er jo

Temu: Klima
I 2016 handlede
Pengevirke om
Klimaaftalen
i Paris.

Connie Hedegaard

1990 - 2004: Journalist på bl.a. Berlingske Tidende og DR
2004 - 2007: Miljøminister
2007 - 2009: Klima- og energiminister
2010 - 2014: EU's klimakommisær
2015 - 2024: Bestyrelsesformand for den grønne tænketank CONCITO
2015 - : Bestyrelsesformand i miljøfonden KR Foundation samt bestyrelsesmedlem i flere danske og internationale organisationer.

klart, at gør de ikke det, så bliver verden jo ikke et bedre sted af de siders papir.”

I dag er hun dog ikke i tvivl om, at klimaforandringerne og den grønne omstilling er rykket højere op på den politiske dagsorden:

”Man skal lede længe efter en borgmester for en nogenlunde stor by et sted i verden, der i dag ikke er klar over, hvad hans eller hendes bys bæredygtighedsstrategi og klimamål er. Sådan var det ikke for 10-15 år siden, der var det parkeret nede hos en miljømedarbejder et sted nede ad gangen. Det store erhvervsliv har også taget bestik af det her, og de fleste har forstået, at det er den retning, vi skal.”

‘Money makes the world go round’

Det gælder også de store investorer, mener Hedegaard. Der er nemlig kommet fuld fart på grønne investeringer, og det skyldes i høj grad, at verdenssamfundet har sat en tydelig retning bl.a. med Parisaftalen.

”Jeg synes, at et af de steder, hvor der er sket allermest, det er inden for finansiering. Det, der virkelig, virkelig batter noget, er: hvor går de private penge og investeringer hen? Det er i hvert fald

noget af det, der giver mig mest håb, fordi *money makes the world go round*.”

Der er flere store tiltag, der peger i den rigtige retning: EU har fået en taksonomi for bæredygtighed, der fungerer som et fælles regelsæt for, hvilke investeringer, der kan kaldes bæredygtige. USA støtter med deres Inflation Reduction Act især den grønne del af den produktion og innovation, der foregår i landet. Og den europæiske genopretningsplan efter coronapandemien har haft stort fokus på grønne investeringer.

“

Man skal lede længe efter en borgmester for en nogenlunde stor by et sted i verden, der i dag ikke er klar over, hvad hans eller hendes bys bæredygtighedsstrategi og klimamål er.

Connie Hedegaard, bestyrelsesformand i KR Foundation

”I hele verden bliver der investeret massivt i vedvarende energi. Så der sker noget. Problemet er, om det sker hurtigt nok.”

Banker med nye klimakrav

Finanssektoren og bankerne spiller også en særdeles vigtig rolle, mener Connie Hedegaard. For når bankerne begynder at stille krav og spørge ind til bæredygtigheden i de virksomheder og projekter, de finansierer, så flytter det noget ude i den virkelige verden.

”Bankerne er blandt andet underlagt en taksonomi, der gør, at de skal være transparente om, hvorvidt kundernes penge bliver investeret grønt eller sort. Derfor vil virksomhederne også opleve i de kommende år, at banken stiller nogle andre spørgsmål, end der blev gjort før i tiden, og det betyder noget, fordi der kommer større fokus på bæredygtighed. Men for bankerne betyder det også, at de indimellem skal turde sige nej til et projekt eller en kunde, som de gerne vil have.”

Det gør vi jo her i Merkur, hvor vi har nogle særlige kriterier for, hvad vi ønsker at finansiere. Men tror du også, at de andre banker kommer til at sige nej til kunder f.eks. af klimamæssige årsager?

”Ja, det tror jeg, de gør i stigende grad, når de skal leve op til taksonomien. Men det er klart, at i en dansk sammenhæng, så har Merkur i den grad været frontløber.”

Ifølge Connie Hedegaard har bankerne allerede flyttet sig meget i forhold til den grønne omstilling, men de har stadig et vigtigt stykke arbejde foran sig, som handler om at integrere klima og bæredygtighed som en standard i den måde, de arbejder på. F.eks. i spørgsmålet om, hvem bankerne låner ud til, men også i den måde de forstår risiko på, ligesom de også i stigende grad skal kunne rådgive kunderne om bæredygtighed.

Vi skal op i et andet gear

Klimakampen i dag er, ifølge Connie Hedegaard, karakteriseret ved, at målene er på plads, så nu er den store ud-

“

Jeg synes, at et af de steder, hvor der er sket allermest, det er inden for finansiering. Det, der virkelig, virkelig batter noget, er: hvor går de private penge og investeringer hen? Det er i hvert fald noget af det, der giver mig mest håb, fordi *money makes the world go round*.

Connie Hedegaard, bestyrelsesformand i KR Foundation

fordring at holde ”næsen i sporet” og få implementeret de tiltag, der skal til for at opfylde dem. Og det skal ske i en tid, hvor adskillige store kriser og udfordringer kæmper om opmærksomheden. Det må dog ikke føre til, at vi nedprioriterer den grønne omstilling, for det er ikke bare nødvendigt at fortsætte ad den grønne vej, vi skal også ”op i et andet gear”, lyder det fra Connie Hedegaard.

Den grønne omstilling er nemlig et kapløb med tiden. Parisaftalens mål er sat for at forhindre de værste klimaforandringer, men med den nuværende klimapolitik i verdens lande, forudser klimaforskere, at den globale gennemsnitstemperatur vil stige med omkring 2,7 grader. Derfor er der hårdt brug for politik, der sikrer, at vi begrænser udledningerne af drivhusgasser og dermed bremser temperaturstigningerne.

”Det er rigtig godt med mål, men det er endnu bedre, når man leverer på dem. Det kræver, at vores systemer bliver lidt hurtigere til at få givet tilladelserne, få opdateret lovgivninger og paragraffer og fjerne flaskehalse, der står i vejen for, at dem, der egentlig vil, kan rykke.”

Hun understreger, at der er masser af spændende muligheder i den grønne omstilling i form af innovation, forny-

else af vores samfund, job og eksportmuligheder. Men hvis vi skal have den del med her i Danmark, og hvis vi vil fastholde en førerposition, så skal vi være endnu dygtigere, hurtigere og mere innovative, for konkurrencen fra bl.a. Kina og USA skærpes i disse år.

Og hvordan bliver vi så det? Connie Hedegaard har en del forskellige bud på, hvordan den grønne omstilling kan komme op i omdrejninger. Man kunne starte med at organisere høringsprocesserne anderledes, når man skal have til-ladelse til at opsætte vedvarende energi.

”Det kan jo ikke passe, at det skal tage flere år,” påpeger hun, og derfor er hun bl.a. fortaler for at lægge høringsprocesserne mere forskudt ind over hinanden i stedet for i forlængelse af hinanden, så den samlede sagsbehandling bliver kortere.

Derudover foreslår hun en mere aktiv industripolitik, hvor staten i nogle tilfælde kan gå ind og støtte virksomheder eller projekter, der er vigtige for den grønne omstilling, men som er meget investeringstunge, og hvor det vil tage lang tid, før der kommer et afkast. ”Markedet kan ikke klare alt alene,” som hun siger, og slet ikke når vi er oppe imod store programmer for statsstøtte i Kina og USA.

På det mere lokale niveau tror hun på, at kommunerne skal have udstukket en retning, f.eks. et krav om at bidrage til fællesskabet med ny, vedvarende energi. Men de skal også have handle- rum til at gøre det på forskellige måder og inddrage borgerne. Og dem, der bidrager mest, skal belønnes for det.

Og så mener hun, at det ville være gavnligt med flere fællesskaber, hvor mennesker kan mødes og tale om konkrete bæredygtige forandringer:

”Jeg tror, det er vigtigt at få skabt nogle lokale fællesskaber, hvor det handler konkret om, hvad vi mennesker kan gøre. For det kan godt blive meget teoretisk, hvis det eneste, man hører om, det er power-to-X og mærkelige teknologier. Kunne vi ikke have nogle samtaler om en lidt anden tilgang til vores livsstil? Samtidig med, at politikere, erhvervsliv og investorer

selvfølgelig skal ændre på strukturerne i samfundet. Jeg tror, begge sider er meget vigtige, hvis man skal fastholde en bred folkelig opbakning.”

Vigtigt at komme i nul

Det er vedtaget i Klimaloven, at Danmark skal reducere drivhusgasudledningerne med 70 pct. i 2030 i forhold til 1990, og at vi skal være klimaneutrale senest i 2050. Og særligt det sidste kan vi måske have tendens til at glemme lidt i jagten på at nå det næste mål, siger Connie Hedegaard:

”Jeg håber, at flere begynder at forstå, at indsatsen ikke stopper i 2030. For vi skal jo altså videre mod nul. Og det er ret vigtigt, hvornår vi kommer i nul. At få det til virkelig at synke ind, det tror jeg stadigvæk er en stor opgave.”

Der er masser at kæmpe for, og Connie Hedegaard fortsætter ufortrødent sit arbejde for klimaet. Men hvordan bevarer hun selv den ukuelige optimisme?

”Selvfølgelig kan det være frustrerende, og i det daglige kan man godt tænke, at verden bevæger sig frem med meget langsomme skridt, når man ved, hvor meget tingene haster. Men så skal man lige huske at hæve sig op og sige, hvor var vi henne for 10 eller 20 år siden? Vi diskuterer jo ikke længere, om der er et problem. Nu diskuterer vi løsninger, og mange er i gang med at finde dem. Og mange har også set, at det faktisk kan betale sig. Det giver et vist håb.” ■

“

Vi diskuterer jo ikke længere, om der er et problem. Nu diskuterer vi løsninger, og mange er i gang med at finde dem. Og mange har også set, at det faktisk kan betale sig.

Connie Hedegaard, bestyrelsesformand i KR Foundation

Parisaftalen

- Parisaftalen blev vedtaget 12. december 2015 af 196 lande på COP21 i Paris.
- Ifølge aftalen skal landene bidrage til den samlede reduktion i udledning af drivhusgasser. Målet er at begrænse den globale temperaturstigning til under to grader – og helst 1,5 grad.
- Ifølge aftalen skal landene løbende øge deres indsats med nye eller opdaterede klimabidrag, der er mere ambitiøse end de forrige.
- Aftalen indeholder også et løfte om økonomisk støtte fra ilandene til klimaindsatsen i ulandene.

Kilde: Klima-, Energi- og forsyningsministeriet

FÆLLESSKABER

Da Brenderups borgere lavede deres egen solcellepark

I den nordfynske by Brenderup har borgerne etableret deres eget solcelleanlæg. Projektet er drevet af ønsket om at gøre noget for klimaet i fællesskab, selv have ejerskab og sikre byens fremtid.

Tekst og fotos: Helene Chéret

Ja tak til grøn energi i baghaven

Artiklen er oprindeligt bragt i en længere version af Rådet for Grøn Omstilling i 2023. Med projektet og artikelserien "Yes in my backyard" sætter organisationen fokus på mennesker, der tager fælles initiativ til grønne energiprojekter i deres lokalområde. Helene Chéret er journalist og projektleder.

© Læs mere her: rgo.dk/projekt/ja-tak-til-vind-sol-og-gron-omstilling-i-baghaven

”For nylig sagde en af mine bekendte fra byen til mig, at det var ærgerligt, at solcellerne lå så langt væk. Det var bedre, hvis de lå tæt på, så man kunne vise frem, hvad vi har sat i værk her i Brenderup,” siger Hans Christian Jørgensen, som er en del af den gruppe af indbyggere, der har etableret et fællesejet solcelleanlæg seks kilometer uden for den vestfynske by Brenderup.

”Det siger en hel del om, hvad det handler om for os: stolthed over at skabe noget sammen.”

”Alle ved, jeg tog den gule seddel”

Ideen til solcelleanlægget opstod på et borgermøde i idrætshallen i marts 2018. Hans Christian Jørgensen, der er med i lokaludvalget og selv kalder sig en af byens sædvanlige tordenskjoldsoldater, der altid engagerer sig og ikke kan stå stille, var med til at arrangere det. De havde valgt bæredygtighed som tema for aftenen, og den lokale fisker havde sørget for ”laksemadder og håndbajere,” hvilket muligvis var en af årsagerne til, at der dukkede 250 mennesker op ud af 1700 indbyggere, siger Hans Christian Jørgensen, der selv har boet i byen siden 2007 med sin kone og to børn.

”Vi anede jo i virkeligheden ikke, hvad bæredygtighed var. Det var et ord, vi alle skulle til at lære at stave til. Men vi ville gerne samle folk om emnet og syntes, det kunne være fedt, hvis der skete noget. Så vi inviterede en fra Middelfart Kommune til at holde et oplæg om bæredygtighed. Derefter kunne alle ellers komme med ideer, som blev skrevet ned på gule sedler på væggen. Og på en af dem stod der solcellepark.”

“

Vi anede jo i virkeligheden ikke, hvad bæredygtighed var. Det var et ord, vi alle skulle til at lære at stave til. Men vi ville gerne samle folk om emnet og syntes, det kunne være fedt, hvis der skete noget.

Hans Christian Jørgensen, initiativtager og borger i Brenderup

Der var noget ved den idé, som Hans Christian Jørgensen og nogle af de andre borgere fandt interessant. Så de tog sedlen, og fra da af fangede bordet. Sådan tænker han om det i dag.

”Til det møde havde cirka 250 mennesker siddet og klappet ad hinanden og sagt, at vi vil noget med den grønne omstilling. Alle går hjem og snakker med en eller to. Og så har vi pludselig halvdelen af byens opbakning. Når jeg så tager i brugsen, byens lokale vandhul, spørger folk, hvordan det går med de solceller. Så står man der. Alle ved, jeg tog den seddel, og det forpligter. Og så sidder man i saksen – på den gode måde.”

Hans Christian Jørgensen og et par andre gik i gang med det tekniske og praktiske. De kaldte projektet Sol over Brenderup og modtog efter en ansøgningsrunde en bevilling af Energi styrelsen, der lød på ti øre per kilowatt produceret i tyve år. Til det næste borgermøde i november 2018 kunne folkene bag projektet fortælle den gode nyhed om tilskuddet:

”De cirka 140 mennesker, der var mødt op, gav os fuld opbakning. Vi havde regnet os frem til, at vi kunne lave grøn strøm svarende til en tredje-

Gode råd til selv at komme i gang

Hans Christian Jørgensens råd til andre, der vil omstille deres lokalsamfund:

1. Husk på, at hvis vi vil, så kan vi
2. Kast jer ud i det
3. Tag fat i kommunen
4. Besøg andre, der selv har erfaringer

del af byens strømforbrug. Det er det, der drev os. Det havde intet at gøre med, at man ville få billigere energipriser, for det var ikke muligt dengang. Så sætningen, hvad kan jeg tjene på det her, hørte jeg ikke på noget tidspunkt. Det handlede om, hvad vi kunne gøre som lokalsamfund for at deltage i den grønne omstilling,” siger han.

Anlægget blev bygget, og den 23. december samme år satte de strøm på anlægget.

”Der er jo ikke noget federe, end når et lokalsamfund får en vild ide, der lykkes. Man bliver lidt uovervindelig, og der er pludselig ikke grænser for, hvad man ellers kan,” siger han.

Holder byen i gang

Ifølge Hans Christian Jørgensen er fællesskab og projekter som Sol over Brenderup afgørende for byen og i sidste ende for byens fremtid.

”Fællesskaber er med til at holde vores landsby i gang. Vi har et lægehus, to indkøbsmuligheder, to skoler, to børnehaver og et hav af elektrikere og mekanikere. Alt dette betyder, at du kan sælge dit hus, og så kan nye folk også flytte hertil. Hvis fællesskabet ikke bakker op, så vi både kan have skoler og indkøbsmuligheder, så har vi savet grenen over og er på vej ned i hullet. Folk forstår efterhånden, hvad fællesskab betyder.”

“

Fællesskaber er med til at holde vores landsby i gang. Hvis fællesskabet ikke bakker op, så vi både kan have skoler og indkøbsmuligheder, så har vi savet grenen over og er på vej ned i hullet.

Hans Christian Jørgensen, initiativtager og borger i Brenderup

Det virker som om, at den vished og bekymring for byens overlevelse i fremtiden, var medvirkende til, at solcelleanlægget i Brenderup i dag er folkeejet. Mange af de solcelleanlæg og vindmølleparker, der planlægges i dag, ejes og anlægges af energiudviklere i samarbejde med en landmand og en kommune. Og projektet i Brenderup kunne også have taget en anden drejning undervejs i forløbet og set anderledes ud i dag. For da folkene i Brenderup havde fået besked om bevillingen fra Energi styrelsen, begyndte telefonen at ringe hos Hans Christian Jørgensen.

”De store energiudviklere holder øje med, hvem der får tilskud. Inden for en

uge havde jeg tre til fire opringninger fra virksomheder, der ønskede tillykke og sagde; den fikser vi lige for jer. Vi holdt møde med dem, og det viste sig, at de ville overtage projektet, betale de udgifter, vi havde haft indtil da, og give os penge til nye gynger og sandkasser i byen,” siger han og fortsætter:

”Men så ryger den lokale idé jo. Vi sagde nej tak til dem alle sammen. Det her skulle være et folkeejet projekt, så vi kunne bevare tilhørsforholdet til det. På den måde adskiller det sig fra de andre større projekter. Vores kom nedefra.”

Brenderups næste udfordring

Den næste store udfordring i Brenderup er varmen – den i radiatorerne. De fleste i byen har gas til at opvarme deres hus eller som Hans Christian Jørgensen et pillefyr. Beskeden fra det lokale fjernvarmeselskab er, at de først i 2026/27 kan komme ud til Brenderup og forespørge om, hvor mange der vil have fjernvarme, og etableringen af fjernvarme kan kun ske, hvis 80 procent i byen siger ja.

”Så nu arbejder vi på at lave et termonet herude – dvs. igen gøre det selv. Så det går vi og rumler med og har opbakning til. Det handler igen om, hvordan vi holder byen toptrimmet til det samfund, vi lever i, så vi ikke ender som en ørkenby. ■

Mercur hjælper nye energifællesskaber

Mercur har altid finansieret fællesskaber og grøn energi, men i 2024 har vi valgt at sætte særlig fokus på energifællesskaber, fordi vi mener, det er vigtigt at støtte lokale, uafhængige initiativer for ny vedvarende energi. Det er både godt for klimaet, samtidig med at energifællesskaberne er til gavn for lokalmiljøet og sikrer medbestemmelse for borgerne.

I Mercur står vi derfor klar til at tilbyde rådgivning, sparring og attraktiv finansiering af nye energifællesskaber. Vores rådgivere har mange års erfaring med at finansiere både fællesskaber og energiløsninger, og desuden har de opbygget et stort netværk af relevante videns- og samarbejdspartnere.

Vil du høre mere, er du velkommen til at kontakte erhvervs-kundecheff Jens Kjærsgård på mail: jkj@mercur.dk eller telefon: 6265 6737.

*Tema: Fællesskaber
Pengevirke bragte
i 2024 et tema
om fællesskaber.*

UDDANNELSE

På Flakkebjerg Efterskole løfter de trivselen i fællesskab

Efterskoleåret nærmer sig sin ende. Snart skal Tina Ginnerup Jespersen igen sende et hold elever ud ad dørene på Flakkebjerg Efterskole og ind i deres ungdomsliv. Når den dag kommer, har hun blot ét håb – nemlig at efterskolens trygge fællesskab har givet eleverne de nødvendige redskaber til at kunne trives i fremtiden.

*Af Emilie Lantz Frederiksen
Fotos: Lau Thoft Haslund*

Kalenderen på væggen i kantinen afslører, at årets sidste skoledag nærmer sig med hastige skridt. Tina Ginnerup Jespersen, som har arbejdet på Flakkebjerg Efterskole siden 2010, har efterhånden vinket farvel til mange elever. Alligevel får hun tårer i øjnene, hver gang nogen nævner den nærtstående afsked.

Efterskolen, som ligger på Sydvestsjælland, har særligt fokus på trivsel, og derfor har Tina Ginnerup Jespersen og resten af lærerstaben brugt de sidste mange måneder på at skabe et trygt fællesskab for skolens elever. Som pædagogisk afdelingsleder er Tina Ginnerup Jespersen helt tæt på trivselsarbejdet, og hun forstår derfor bedre end mange andre, hvorfor det er så afgørende:

*Temu: Uddannelse
I 2017 satte
Pengevirke fokus
på skoler og
uddannelse.*

”Det er vigtigt at fokusere på unges trivsel i samfundet i dag, fordi vi ser, hvordan det bare accelererer derudad. De skal hele tiden træffe et valg eller tage stilling, og man er nødt til at være i trivsel for at kunne træffe det rigtige valg for sig selv.”

På Flakkebjerg Efterskole er der indført en række tiltag, som skal sikre bedre trivsel for eleverne. Nu, hvor deres sidste skoledag er lige om hjørnet, er det store spørgsmål, der presser sig på, om det er lykkedes for Tina Ginnerup Jespersen og resten af lærerstaben at give eleverne de nødvendige redskaber til at kunne trives.

Alt det vi deler

På Flakkebjerg Efterskole har de unges trivsel altid været på dagsordenen, men efter at coronapandemien sendte en hel generation af unge mennesker i

“

Det er vigtigt at fokusere på unges trivsel i samfundet i dag, fordi vi ser, hvordan det bare accelererer derudad. De skal hele tiden træffe et valg eller tage stilling, og man er nødt til at være i trivsel for at kunne træffe det rigtige valg for sig selv.

Tina Ginnerup Jespersen,
pædagogisk afdelingsleder

isolation, besluttede lærerne sig for at arbejde med en mere systematiseret trivselsindsats. De unge mennesker havde på grund af nedlukningen ikke været en del af et fællesskab i deres afgørende teenageår og oplevede derfor en stor omvæltning, når de pludselig skulle vænne sig til en efterskolehverdag.

”Alting gik lige pludselig fra 0 til 100. Der var en del unge mennesker, der trak sig, når de kom på efterskole, og måske ikke havde det efterskoleophold, som de i virkeligheden drømte om. Derfor begyndte vi at arbejde mere målrettet med trivsel for at få de unge mennesker med i fællesskabet,” fortæller Tina Ginnerup Jespersen.

På skolen er der indført en række forskellige tiltag, som tilsammen skal være med til at skabe elever i trivsel. Der er f.eks. lavet mobilforbud fra klokken 8-16 for at skabe mere nærvær blandt eleverne, ligesom der er lavet faste pladser i kantinen, så ingen skal være nervøse for, om de skal sidde alene under aftensmaden.

Herudover blev gruppeforløbet 'Alt det vi deler' startet. Her får de elever, som har brug for det, mulighed for at spejle sig i andre, der har samme udfordringer som dem selv. Marie Dreier Larsen er en af de elever, der i år har deltaget i gruppeforløbet, og hun har sat stor pris på at have et sted, hvor hun kan lufte sine tanker.

“

På efterskolen bliver tempoet taget lidt ud af hverdagen. Alle andre steder skal de unge skynde sig at nå alt muligt. Men her har man et år, hvor der er tid til at få tænkt lidt nærmere over, hvorfor tingene er, som de er, og hvad man selv kan gøre for at arbejde med dem.

Tina Ginnerup Jespersen,
pædagogisk afdelingsleder

”Man kan snakke om store og små ting, og så kan man føle, at man ikke er den eneste, der har det på den måde. F.eks. kan det nogle gange være hårdt ikke at kunne komme hjem, men så kan man snakke med nogen om det. Det er virkelig rart at have et pusterum på den måde,” fortæller hun.

Udfordringer løses bedst i fællesskab

Alle trivselstiltagene på Flakkebjerg tager udgangspunkt i fællesskabet. Det betyder ikke, at man ikke kan komme med individuelle udfordringer, men derimod at man på efterskolen tror på, at udfordringerne løses bedst i fællesskab.

”Det nytter ikke noget at blive liggende på dit værelse, hvis du har det skidt. Vi må have tillid til, at fællesskabet kan medføre bedre trivsel,” fastslår Tina Ginnerup Jespersen og tilføjer, at der selvfølgelig stadigvæk kan være elever, der har brug for en særlig indsats.

Marie Dreier Larsen har i høj grad mærket, hvordan fællesskabet på Flakkebjerg Efterskole kan gøre en forskel. Da hun startede på efterskoleskolen

sidste sommer, var det overvældende for hende, men efterskolens store fokus på trivsel gjorde det til en god oplevelse, forklarer hun.

”Fællesskabet på Flakkebjerg har været et af de fællesskaber, hvor jeg har følt mig mest tryk. Det har virkelig givet mig meget, og jeg kan mærke på mig selv, at jeg har lært en masse nye ting.” Efterskolekapitlet er snart slut for

“

Jeg har fået mange nye venner, lært mig selv bedre at kende, og jeg føler mig gladere som person. Jeg gør virkelig mange ting, som jeg har lyst til, uden at tænke ’hvad nu hvis’.

Marie Dreier Larsen, elev på Flakkebjerg Efterskole

Marie Dreier Larsen, og selvom det gør hende trist, er der også noget andet, der fylder, når hun tænker på sit efterskoleophold:

”Jeg har fået virkelig meget ud af at være på Flakkebjerg. Jeg har fået mange nye venner, lært mig selv bedre at kende, og jeg føler mig gladere som person. Jeg gør virkelig mange ting, som jeg har lyst til, uden at tænke ’hvad nu hvis’. Det giver virkelig meget liv at være en del af det her fællesskab.”

Trykke fællesskaber

Efterskolen er ifølge Tina Ginnerup Jespersen et oplagt sted at arbejde med unges trivsel, netop fordi der er gode rammer for at skabe trykke fællesskaber. De trykke fællesskaber giver eleverne mulighed for at vokse, samtidig med at efterskoleåret bliver en pause fra samfundets acceleration.

”På efterskolen bliver tempoet taget lidt ud af hverdagen. Alle andre steder skal de unge skynde sig at nå alt muligt. Men her har man et år, hvor der er tid til at få tænkt lidt nærmere over, hvorfor tingene er, som de er, og hvad man selv kan gøre for at arbejde med dem,” fastslår Tina Ginnerup Jespersen.

Heldigvis er det ikke kun hos Marie Dreier Larsen, at trivselsindsatserne synes at have gjort en forskel. Efter indførelsen af faste pladser i kantinen er der næsten ingen elever, der skipper aftensmaden, og i de mobilfri tidsperioder virker eleverne til at være mere til stede. Også for den enkelte elev sker der ifølge Tina Ginnerup Jespersen en udvikling:

”Jeg kan se på eleverne, når de har været her i et år, at de står stærkere, er tryggere og har mere mod på at kaste sig ud i ting, de ikke nødvendigvis kender på forhånd. De har mere handlekraft.”

Snart vil kalenderen på væggen i kantinen vise, at det er tid til farvel, og så skal Marie Dreier Larsen og vennerne ud i det accelererede samfund igen. Til den tid har Tina Ginnerup Jespersen blot ét håb:

”De unge mennesker har brug for at opleve at være i trivsel, så de står stærkere, når de lige om lidt forlader os her på efterskolen og skal ud i ungdomslivet. Derfor håber jeg, at de har fået en styrke i sig selv og nogle redskaber, de kan bruge, når de skal møde nye mennesker igen.” ■

♥ Flakkebjerg Efterskole er kunde i Mercur

Økoliv på Flakkebjerg

Flakkebjerg Efterskole tilbyder i dag seks forskellige linjefag: Art, Adventure-sport, Global, Media, Performance og Science. Fra år 2025 får Flakkebjergs nye tiendeklasses elever mulighed for at vælge en helt ny linje, hvor de kan udforske årstidens grøntsager, vilde blomster, mikrobiologi og god bæredygtig mad. I august måned næste år starter nemlig den nye linje Økoliv, hvor eleverne kommer til at arbejde med jordbrug og madlavning. Linjen tilbyder en kreativ, tværfaglig projektundervisning i dansk, naturfag, regenerativt jordbrug, bæredygtig mad og tager livtag med klima-, miljø- og biodiversitets-krisen. Målet er at give eleverne viden, håb og handlekraft til at færdes i en verden, der kalder på drastiske forandringer.

☉ Du kan læse mere om den nye linje på flakkebjergefterskole.dk

KULTUR

Et rum for knuste hjerter

Kan man leve videre med et knust hjerte? Det er netop, hvad scenekunstgruppen 'Hvem har inviteret Odile?' søger svar på, når de med støtte fra Merkur Fonden inviterer publikum med ind i et rum for knuste hjerter og gør hjertesorgen til fælleseje.

Af Emilie Lantz Frederiksen

'Hvem har inviteret Odile?' består af Constance Holm, Line Sitarz Davidsen, Emilie Dorthea og Carl Asmussen.

FOTO: FRANK EMIL ASMUSSEN

Forestillingen 'X' belyser det knuste hjerte fra nye perspektiver. Scenekunstgruppen 'Hvem har inviteret Odile?', som står bag stykket, beskriver det som en eksplosiv, humoristisk og interaktiv undersøgelse af faserne efter et brud og håber, at de ved at skabe et fællesrum for hjertesorg kan vække nogle genkendelige følelser hos publikum.

"Vi vil tage emnet til ekstreme, aftabuisere den irrationelle og til tider komiske opførsel, man kan have efter et brud, og lade publikum grine og græde sammen med os. Men vigtigst af alt vil vi skabe samhørighed med publikum ved at tage hjertesorg alvorligt," fortæller gruppen.

De fire skuespillere og producere, som står bag forestillingen, undersøger med udgangspunkt i deres egne erfaringer, hvordan man kan omfavne og overkomme det knuste hjerte. Deres håb er, at menneskene på tilskuer-rækkerne vil føle sig set og genkendt i stykket:

"Vi håber at aftabuisere emnet, så publikum slapper af, får grint af hinanden og sig selv. Og så håber vi, at publi-

kum bliver rørt af alvoren, provokerede af det ekstreme og forhåbentlig går opløftet derfra med en følelse af ikke at føle sig alene i hjertesorgen."

Kunsten giver nye perspektiver

Hvert år formidler Merkur Fonden pengegaver til kunst- og kulturprojekter som 'X'. Pengene giver mulighed for fornyelse i kunst- og kulturverden, og

“

Kunstneres blik på det nye – eller tolkning af det velkendte – kan give helt nye perspektiver på livet. Kunsten er ikke pynt på lagkagen, den er en helt nødvendig del af vores samfund.

Anke Stubsgaard, forperson i Merkur Fonden

det er ifølge Merkur Fondens forperson, Anke Stubsgaard, helt nødvendigt at støtte:

"Kunstneres blik på det nye – eller tolkning af det velkendte – kan give helt nye perspektiver på livet. Når vi giver os hen til kunsten, holder den vores sind og følelser åbne og bevægelige. Den bevægelighed har vi brug for i samfundet. Kunsten er ikke pynt på lagkagen, den er en helt nødvendig del af vores samfund."

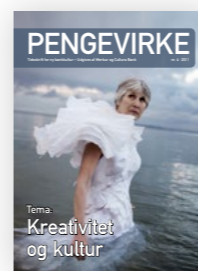
Selvom der ofte ligger meget frivilligt arbejde i kunst, er der alligevel udgifter forbundet med de fleste initiativer. Når Merkur Fonden støtter kunstprojekter som 'X', der er drevet af frivillige, som kæmper for at få lov til at lave kunst, giver de spirende kunstnere muligheden for at udfolde sig.

"Selv de største kunstnere var engang begyndere. Det er ikke let at slå igennem som kunstner – de fleste forbrugere efterspørger de kunstnere, der allerede har fået sig et navn. Merkur Fonden giver med sine uddelinger en chance til begynderne," fastslår Anke Stubsgaard. ■

Oplev forestillingen X

Hvis du har fået dit hjerte knust eller måske bare er nysgerrig på den kunstneriske hjertesorgsforestilling, kan du i juli måned opleve scenekunstgruppen 'Hvem har inviteret Odile?' fremføre 'X' på have-scenen til Alive Festival i Thy.

Tematema: Kultur
Pengevirke havede
i 2011 om kreativitet
og kultur.

MERKUR
FONDEN

Om Merkur Fonden

I Merkur Fonden kan du give dine penge en retning og lade dem virke for en bedre fremtid for alle. Merkur Fonden formidler nemlig pengegaver til små og større projekter indenfor kunst og kultur, miljø og sundhed, forskning samt socialt arbejde og uddannelse.

Vil du støtte Merkur Fonden? Med din hjælp kan Merkur Fonden støtte initiativer, der skaber håb, fornyelse og omstilling. Gå ind på merkurfonden.dk og se, hvordan du kan bidrage.

ØKOLOGISK ØKONOMI

Klimaøkonomen der forsøger at vende skuden indefra

Der er nye grønne strømninger på vej i dansk økonomi. Men der er også store afstande mellem dem, der tror på, at systemet er løsningen, og så dem, der mener, at den eneste vej frem er at rive systemet ned og begynde forfra. Og så er der Peter Birch Sørensen, der står midt i mellem og spejder efter tegn på, at vi er ved at tippe mod det grønne. Samtidig med at han gør, hvad han kan for at overbevise sine kolleger om, at der er grænser for materiel vækst.

Af Sofie Mohanty Hviid

Illustrationer: Trine Løgstrup Sørensen

I et sparsommeligt indrettet hjørnekontor på tredje sal i en gul murstensbygning på Københavns Universitet sidder en af landets mest markante økonomer. På hans dør hænger to små udklip med tegneserier, der begge laver sjov med, hvor galt det står til med klimakrisen. Og på opslagstavlen hænger gulnede kronikker fra 1990'erne, hvor økonomen blandt andet peger på vigtigheden af at skrue op for miljøafgifterne.

Peter Birch Sørensen har i sin lange karriere været omkring nogle af de tunge poster i dansk økonomi. Han har været cheføkonom for Nationalbanken og økonomisk overvismand. Der bliver altså lyttet, når han taler. Samtidig var han den første formand for Klimarådet, og derfor vil mange mene, at det er gode nyheder for klimaet, at Peter Birch Sørensen har taget nogle kilometerlange skridt mod den økologiske økonomi de senere år. Han er formentlig den økonom herhjemme, der har den største chance for at få bygget de

planetære grænser ind i de traditionelle regnemaskiner.

Set udefra virker det som om, der lige nu udspiller sig en klassisk David og Goliat kamp på den økonomiske slagmark, hvor unge aktivister kæmper for

“

Jeg opfatter mig i høj grad som en, der forsøger at få mainstream-økonomer til at indse, at der er nogle vigtige indsigter fra økologisk økonomi, som vi skal tage med ombord. Uden at vi skal smide alt det eksisterende overbord.

Peter Birch Sørensen, professor ved Københavns Universitet

nulvækst og helt nye måder at anskue økonomien på, mens det etablerede system forsøger at skrue på de knapper, der allerede er velkendte i klassiske økonomiske modeller.

Fra et sted midt imellem de to poler forsøger Peter Birch Sørensen at gøre økonomien mere klimavenlig. Han er for nylig begyndt at undervise studerende i økologisk økonomi, og han har været igangsætter af udviklingen af nye grønne regnemodeller for dansk økonomi - og alligevel mener han, der er folk, som ikke synes, han er sådan rigtig grøn:

“Der er nok nogle økologiske økonomer, der vil sige, at jeg ikke er sådan en rigtig økologisk økonom, fordi jeg stadigvæk bruger en del metoder fra mainstream økonomisk teori. Jeg opfatter mig i høj grad som en, der forsøger at få mainstreamøkonomer til at indse, at der er nogle vigtige indsigter fra økologisk økonomi, som vi skal tage med ombord. Uden at vi skal smide alt det eksisterende overbord.”

En cirkel sluttes

Selvom det kan virke som om, at Peter Birch Sørensen er hoppet med på en grøn bølge, oplever han det selv som en cirkel, der slutter, hvor den startede. En af de inspirationskilder, der fik ham til at vælge at læse økonomi, var Romklubbens *Grænser for Vækst* fra 1972. Rapporten, der hurtigt blev verdensberømt og er solgt i millioner af eksemplarer, undersøgte sammenhængen mellem væksten i befolkning, materielt forbrug, og de miljømæssige konsekvenser for planeten. Rapporten satte gang i en global debat, der også optog den nybagte student. Men da oliekrisen ramte verden i 1970'erne blev Peter Birch Sørensen - ligesom så mange andre - optaget af at løse de akutte kriser.

De højere oliepriser resulterede i øget inflation og faldende købekraft for brugerne. De medførte også et drønende underskud på betalingsbalancen over for udlandet, da Danmark dengang importerede næsten al den energi, vi brugte. Den offentlige gæld blev højere og arbejdsløsheden steg. Og den udvikling fik afgørende betydning for både dansk økonomi og Peter Birch Sørensens valg af karriere.

Som færdiguddannet økonom blev han ansat som forsker ved Københavns Universitet og forskede i en årrække i offentlig økonomi, hvor han begyndte at interessere sig særligt for udformningen af miljøudgifter. Da han en del år senere vendte tilbage til Økonomisk Institut efter sin post som cheføkonom i Nationalbanken, manglede der pludselig en, der kunne undervise i miljø-

økonomi. Og så var vejen ligesom lagt til at vende tilbage til hans oprindelige interesse for sammenhængen mellem vækst og miljø.

Samtidig var budskabet om klimakrisens alvor langsomt ved at kravle op ad den politiske rangstige. Danmark var vært ved de globale klimaforhandlinger COP15 i 2009 og med Parisaftalen i 2015 blev der skabt et internationalt pres for at intensivere klimahandling for verdens regeringer. Peter Birch Sørensen blev valgt som den første formand for Klimarådet i 2014. I sine fire år som formand stod han i spidsen for en skarp kritik af regeringens klimapolitik. Da han blev udskiftet på posten, blev det af flere betragtet som en beejlig måde at skille sig af med en kritisk stemme på.

Peter Birch Sørensen erkender, at han langsomt er blevet mere og mere bevidst om alvoren af klimakrisen - og at hans omgivelser ikke altid er fulgt med i det tempo, han kunne ønske sig. Som professor på Institut for Økonomi på Københavns Universitet er han en del af en af de mest etablerede institutioner for økonomisk tænkning, og han oplever, at klimakrisen langsomt er ved at sive ind gennem murstenene i det gamle kommunehospital.

Det store slag om vækst

Udenfor murene blæser det op i disse år. Unge kræfter som Den Grønne Ungdomsbevægelse og mere økonomisk fokuserede bevægelser som Beyond GDP og Rethinking Economics argumenterer for, at traditionelle økonomi-

ske mål som bruttonationalproduktet (BNP) ikke nødvendigvis afspejler samfundets reelle velfærd eller bæredygtighed.

Med udgivelsen af bogen *Doughnut Economics* i 2017 inspirerede den britiske økonom Kate Raworth en bevægelse af forskere, politikere, aktivister og erhvervsledere til at revidere deres tilgang til økonomisk udvikling. Raworths vision om en mere retfærdig, bæredygtig og menneskecentreret økonomi har efterhånden fået stor indflydelse på debatten om økonomisk politik og praksis.

“**Jeg tror på, at vi kan øge ressourceproduktiviteten og omstille energisystemet, hvis vi ændrer fokus i den teknologiske udvikling. Men vi må også realistisk indse, at potentialet for fremtidig vækst i BNP nok er mindre, end det har været historisk.**”

Peter Birch Sørensen, professor ved Københavns Universitet

De nye kræfter, der vil tage et opgør med meget af det, Peter Birch Sørensen tidligere var en del af, gør ham håbe fuld. Men han har ikke planer om at droppe hjørnekantret og slutte sig til dem. For han tror på, at han gør mere gavn et sted midt i mellem. Men han lægger heller ikke skjul på, at han er nervøs for fremtiden, og at forandringerne kommer alt for langsomt.

Ny grøn regnemodel

Han har de senere år brugt al sin tid på at udvikle økonomiske regnemodeller, der kan hjælpe politikerne med at indregne klima og natur i alle lovforslag. Projektet hedder 'Grøn Reform', og som en nyskabelse tænker det både det økonomiske og det grønne aspekt sammen helt fra bunden. Derfor kan modellen både give et bud på de økonomiske effekter af klima- og miljøpolitiske tiltag, men også på de klimavenlige eller -skadelige konsekvenser af traditionel økonomisk politik.

“

Jeg vil nødig fremstå som en, der tror, at hvis bare man har højere miljøafgifter, så er det hele løst. Men vi kommer ikke udenom, at det her også kommer til at koste penge.”

Peter Birch Sørensen, professor ved Københavns Universitet

Peter Birch Sørensen håber, at hans forskning og de nye modeller kan være med til at nuancere diskussionen om vækst, der ofte strandes på for eller imod. I hans øjne er vi nødt til at finde nye veje for vækst, der ikke skader planeten - og der er vi ikke nået så langt, som han kunne ønske:

“Altså det er ikke særlig produktivt eller nyttigt at diskutere, om vi skal standse væksten i BNP. Der siger jeg, at vi skal standse den materielle vækst, altså væksten i materialeforbruget, for det er den, der belaster miljøet.”

Han siger dog samtidig, at vi kan blive nødt til at acceptere en lavere vækst i vores bruttonationalprodukt end hidtil, når vi går over til en mere cirkulær økonomi med fokus på at spare på materialeforbruget frem for på arbejdskraften. Vi kan ikke komme udenom, at den økonomiske kage vil vokse langsommere - og det presser politikerne, der skal træffe beslutningerne.

“Når kagen ikke vokser, og der hele tiden er velbegravede behov for at forbedre situationen for visse grupper, må du tage fra andre grupper. Så du får en meget hård fordelingskamp. Jeg kan godt forstå, hvis det forskrækker mange politikere,” forklarer han.

Når samtalen falder på nedgang i vækst, ynder mange politikere at skifte fokus til grøn vækst - vi skal "bare" afkoble forbruget af fossile brændsler fra

væksten i BNP. Men Peter Birch Sørensen erkender, at det vil være svært at sænke forbruget af fossile brændsler så hurtigt, som klimakrisen tilsiger, uden at det går ud over den økonomiske vækst.

“Jeg tror på, at vi kan øge ressourceproduktiviteten og omstille energisystemet, hvis vi ændrer fokus i den teknologiske udvikling. Men vi må også realistisk indse, at potentialet for fremtidig vækst i BNP nok er mindre, end det har været historisk.”

Positive tippepunkter

Peter Birch Sørensen ser også med bekymring på den politiske udvikling, vi lige nu ser i Europa, hvor højreorienterede partier vinder indpas båret frem af klimaskeptiske partiprogrammer. Han håber, at vi står i et vadested, der vil føre os til de berømte tippepunkter, hvor en udvikling begynder at tage fart. Ligesom da rygning på få år gik fra at være socialt acceptabelt alle steder i det offentlige rum til at blive udelukket fra det gode selskab. Den slags tippepunkter, håber han, kan være med til at sætte fut i omstillingen.

Hvis han får lov at bestemme, så bliver der skruet op for miljøafgifterne i de kommende år. Ligesom han argumenterede for i den gulnede kronik fra 1990, der hænger på opslagstavlen, er miljøafgifter et af de sikreste kort indenfor økonomisk regulering - men heller ikke hele løsningen:

“Jeg vil nødig fremstå som en, der tror, at hvis bare man har højere miljøafgifter, så er det hele løst. Men det vil virkelig hjælpe meget. Højere afgifter vil give noget provenu, som kan medvirke til at finansiere udviklingen af ny grøn teknologi. Men vi kommer ikke udenom, at det her også kommer til at koste penge.” ■

Temu: Økonomi
Pengevirke havde
fokus på økonomi
i 1999 med temuet
'Banker i bevægelse'.

Peter Birch Sørensen

- Professor i økonomi ved Københavns Universitet
- Formand for Klimarådet i 2014-2018
- Tidligere cheføkonom for Nationalbanken og økonomisk overvismand

ØKOLOGI OG FØDEVARER

Af jorden skal landbruget igen opstå

Er regenerativt landbrug revolutionen, som skal sikre et bæredygtigt landbrug, eller er det blot gammel naturvin på nye flasker? Vi har talt med to af dem, der tror på, at fremtiden er regenerativ. Den ene har fingrene helt nede i jorden, den anden rejser rundt og studerer dem, der går forrest i den regenerative bevægelse.

Af Sofie Mohanty Hviid

Fotos: Sofie Mohanty Hviid og Lerbjerggaard

For de fleste af os er jord egentlig bare jord. Noget, vi går på, noget vi graver vores hækplanter ned i, eller noget vi køber hjem fra plantecentret i plastiksække. Vi kan se, når jorden mangler vand, og vi ved, at det, vi spiser, ofte har været i jorden. Men jorden er også hjem for mere end en fjerdedel af hele klodens biodiversitet. Den er fyldt med liv, som ikke har haft de bedste vilkår efter mange år med pløjning og sprøjtemidler.

FN har advaret mod, at hvis vi fortsætter med at behandle jorden, som vi gør i dag, så vil 90 procent af al jord på kloden være svært udpint i 2050. Samtidig skal vi mætte flere mennesker på færre arealer, og nedbringe landbrugets høje klimaaftryk. Vi står med andre ord med en udfordring, der akut kalder på nye ideer.

Regenerativt landbrug bliver af nogle kaldt den revolution, som landbruget har brug for. En rapport fra Boston

Consulting Group viste eksempelvis i februar 2024, at landbruget kan spare 4 megaton CO2 om året fra 2035-2040 ved at implementere regenerative metoder, samtidig med at landmændene, ved omlægning til regenerativt landbrug, kan øge fortjenesten for en konventionelt drevet gennemsnitsmark med 40 procent. Mængden af jord, der dyrkes regenerativt i Danmark, er dog stadig lille, selvom bevægelsen har fået medvind de senere år.

Blandt de regenerative bønder er der både unge idealister, der går ind i faget, fordi de vil forandre måden, vi driver vores landbrug på, men også erfarne landmænd, der har arbejdet med landbrug i mange år før de blev optaget af det regenerative. Det fortæller Sofie Isager Ahl, som de sidste ti år har studeret alternative landbrugspraksisser i Danmark, Norge og Frankrig. Hun er antropolog, og har skrevet flere bøger

“

På mit feltarbejde på den økologiske landbrugsskole i Norge talte jeg med mange af de unge om, hvad der drev dem ind i det her arbejde, og det handlede ofte om at have et meningsfyldt arbejdsliv. Eller at vågne op til de økologiske kriser vi står overfor og have et ønske om at gøre en forskel.

Sofie Isager Ahl, antropolog

og en ph.d. om regenerativt landbrug. Hun ser hos mange et stort ønske om at bryde med normerne:

“På mit feltarbejde på den økologiske landbrugsskole i Norge talte jeg med mange af de unge om, hvad der drev dem ind i det her arbejde, og det handlede ofte om at have et meningsfyldt arbejdsliv og komme væk fra at sidde indenfor på et kontor bag en computer. Eller at vågne op til de økologiske kriser vi står overfor og have et ønske om at gøre en forskel.”

På arbejde under den åbne himmel

Nanna Lundgren Thomsen er en af dem, der har kastet sig hovedkulds ud i det regenerative landbrug sammen med sin mand Christoffer Lundgren Thomsen. En karriere, hun slet ikke havde forudset, da hun startede på universitetet for at læse international udvikling. Men efter at have skrevet projekt om landbrug og fødevarer i Columbia, gik det op for hende, hvor vigtig en rolle landbruget spiller for et lands sikkerhed. Hun skiftede de akademiske bøger ud med gummistøvlerne og søgte ind på Kalø Økologisk Landbrugsskole.

Nanna og Cristoffer driver i dag fire hektar jord ved den lille nordsjællandske by Melby. De har to praktikanter til at hjælpe sig, som er i praktik gennem Den Regenerative Jordbrugsskole. Gården, der egentlig ikke er en gård, men blot et stykke land, er ejet af foreningen Andelsgaarde. Nanna og Cristoffer forpagter jorden, men ejer ingenting. Andelsgaarde er drevet som en andelsforening, hvor medlemmerne betaler for, at landmænd kan drive regenerative landbrug.

Markerne på Lerbjerggaard, som deres gård hedder, ligner ikke de marker, vi normalt forbinder med dansk landbrug. Mest af alt ligner det en stor urtehave med bede, hvor forskellige planter som hvidløg og grønkål står side om side. De er inspireret af den såkaldte 'market garden', der grundlæggende betyder, at man har en urtehave, der er stor nok til at drive forretning med.

*Temu: Økologi
I 2006 var temuæt
for Pengevirke Mad,
kvalitet og økologi.*

Jordens liv

Nu er det den tid på året, hvor ukrudt vælter op af jorden. Men hos Nanna og Christoffer er der ingen plov til lige at gøre jorden klar. De har ingen maskiner, men forskellige redskaber, der så blidt som muligt kan gøre jorden klar til nye afgrøder. Et af de redskaber er en slags greb, som de stikker ned i jorden og lige løsner jorden forsigtigt med for at gøre klar til frø. Ukrudt bliver luget med håndkraft for ikke at forstyrre mikrolivet i jorden.

Pløjning af jorden er en udbredt praksis i konventionelt landbrug, hvor landmænd bruger plove til at vende og løsne jorden før såning. Pløjning bliver betragtet som nødvendig for at fjerne ukrudt, øge luftcirkulationen i jorden og forbedre dræningen. Men forskning og erfaringer fra blandt andet regenerativt landbrug viser, at pløjning af jorden forstyrrer jordens naturlige struktur og mikrobielle samfund.

Man skal forestille sig et helt samfund af veje og levesteder under jorden, som bliver ødelagt, når man pløjer eller graver i jorden. Organisationer som FN peger også på, at pløjefrit landbrug kan øge lagringen af kulstof i jorden, der er en klimaløsning med store potentialer.

Hvis man skal forstå den regenerative praksis, handler det først og fremmest om at komme ned i jorden til svampe, bakterier og regnorme og se på, hvad de har brug for til at gøre deres arbejde bedst muligt. De små organismer har brug for at blive fodret hele tiden. Nogle af dem spiser sukkerrester fra fotosyntese, andre nedbryder organisk materiale. Efterlader man halm på marken, er det de små organismer, der nedbryder det. Men efterlader man marken uden planter, er der intet, som mikrolivet kan leve af.

Når der tilføres kunstgødning, der er sammensat af en række kemiske forbindelser designet til at forsyne planter med næringsstoffer, får mikrolivet heller ikke det organiske materiale, det har brug for. Så uanset hvor meget gødning, markerne får, hjælper det ikke mikrolivet. Jorden mister, ifølge de regenerative landmænd, på sigt sin evne

“

Jeg betragter det regenerative som en forlængelse af økologien, en form for økologi 2.0, men det er ikke det samme. Men der er mange, der forsøger at 'løbe' med begrebet i disse år, så det er virkelig vigtigt at være opmærksom, når det bliver brugt.

Sofie Isager Ahl, antropolog

til både at forsyne planterne tilstrækkeligt med næringsstoffer, men også evnen til at opbygge humus (det som er tilbage, når bakterier, svampe, regnorme og andre jordbundsdyr har nedbrudt døde dyre- og planterester) bliver svækket. Og dermed nedsættes også evnen til at lagre CO₂ i jorden.

Naturvin på nye flasker?

I landbrugskredse kan man både finde begejstring og kritik af ideen om regenerativt landbrug. Der er endnu ikke nogen udbredt certificering, der kan sikre, at produkter fra det regenerative landbrug lever op til bestemte krav, og det skaber en frygt for, at man kan markedsføre sig som regenerativ, uden at forbrugerne ved, hvad det helt præcist dækker over.

Det regenerative landbrug er altså ikke fast defineret, og det bliver også ofte blandet sammen med den praksis, der bliver kaldt 'conservation agriculture' – da dette også er en praksis, der sigter mod jordforbedring ved eksempelvis at undlade at pløje. Men her er der den forskel, at man i 'conservation agriculture' gerne må bruge sprøjtemidler.

Hvad er så forskellen på økologisk og regenerativt landbrug? Spørger man antropologen Sofie Isager Ahl er de

økologiske og regenerative bønder ikke nødvendigvis enige om alting. Særligt den pløjefri praksis kan være en afgørende forskel, fordi der ikke stilles krav om det i økologien – selvom der også findes økologer, der vælger at dyrke pløjefrit. Derudover har de regenerative landbrug et særligt stort fokus på levende efterafgrøder hele året rundt.

Mange af de økologiske landmænd følger flere af de regenerative praksiser, men det er op til den enkeltes tolkning af de økologiske regler, forklarer Sofie Isager Ahl:

“Jeg betragter det regenerative som en forlængelse af økologien, en form for økologi 2.0, men det er ikke det

“

Man bliver ikke økonomisk rig, men jeg synes virkelig, det er fedt at gå på arbejde til lærkesang, med min labrador og min mand ved siden af mig, og kunne give min datter sunde grøntsager.

Nanna Lundgren Thomsen, regenerativ jordbruger ved Lerbjerggaard

Regenerativt landbrug

Er ikke fast defineret, da der ikke findes en dansk certificeringsordning, men bygger bl.a. på principper om:

- At regenerere og genopbygge mikrolivet i jorden.
- At forstyrre jorden mindst muligt, f.eks. undgå sprøjtegift og maskinel bearbejdning som pløjning.
- At bruge efterafgrøder, flerårige afgrøder, undersåning og vedplanter for at øge livet i jorden.
- At have stor variation og veksle mellem forskellige afgrøder.
- At der er samspil mellem dyr og planter.
- At lagre kulstof i jorden og gøre landbruget modstandsdygtigt over for mere ekstremt vejr i fremtiden.

Kilde: Foreningen Regenerativt Jordbrug

samme. Men der er mange, der forsøger at 'løbe' med begrebet i disse år, så det er virkelig vigtigt at være opmærksom, når det bliver brugt. På internationalt plan taler flere om 'regenerativt økologisk landbrug' for at undgå forvirringen og for at understrege, at regenerativt landbrug netop både er pløjefrit og orienteret efter jordsundhed, men uden sprøjtegift. Måske er det vejen frem.”

Den stærke storebror

Nanna er selv medlem af Økologisk Landsforening og ser økologien som den stærke storebror, der kan være med til at styrke det regenerative. Men hun går ikke og presser på for, at der skal komme en regenerativ certificering i morgen.

“Jeg tror, at hvis man er for hurtig med at komme ud med en certificering, så fastlåser vi også processen og udviklingen. Jeg synes ikke, at det med at være regenerativ er et endemål. Det er hele tiden en proces, der handler om, hvordan vi kan blive ved med at forbedre jordens frugtbarhed. Så det der med at sige, at nu er du regenerativ, tror jeg ikke findes.”

Nanna og Christoffer finder hele tiden på nye ting, de kan gøre på deres fire hektar. De tager jordprøver, kigger efter liv i mikroskop og afprøver nye organiske blandinger, som kan styrke livet i jorden. De er et godt makkerpar, synes Nanna. Christoffer er nørden, der

går og lytter til podcasts om nye metoder til at stimulere jorden, og Nanna er hende, der bare gør alt muligt og eksperimenterer på egen hånd. De har mødt masser af udfordringer, som de dræbersnegle, der æder gulerødderne – men Nanna er godt tilfreds med, at hun valgte det traditionelle akademikerliv fra og søgte ind på landbrugsskolen:

“Man bliver ikke økonomisk rig, men jeg synes virkelig, det er fedt at gå på arbejde til lærkesang, med min labrador og min mand ved siden af mig, og kunne give min datter sunde grøntsager. Vi er ret fleksible med vores arbejde, og jeg synes, det er en ret stor gave, at kunne indrette sit arbejde efter det, man synes er allervigtigst.” ■

♥ Lerbjerggaard og Andelsgaarde er kunder i Mercur.

DONATION

Mød modtagerne af Merkur Værdipulje

Til efteråret uddeler Merkur 715.000 kr. gennem Merkur Værdipulje. De nominerede vil blive offentliggjort senere, men hvis du vil møde sidste års modtagere af Værdipuljen, så kan du se vores videoer, som også blev vist til Merkurs generalforsamling, her: merkur.dk/generalforsamling

Merkur Værdipulje blev lanceret i 2023 og er et koncept, hvor Merkur hvert år donerer en del af vores netto rente- og gebyrindtægter fra året før til fire velgørende, not-for-profit kunder samt Merkur Fonden.

Det er Merkurs andelshavere, der har stemt om, hvem der skulle modtage flest penge, men alle de fem nominerede er sikret minimum 25.000 kr.

🕒 Læs mere på merkur.dk/værdipulje

NYE PULJER

Merkur Fonden giver private filantroper nye muligheder

Merkur Fonden har gjort det nemt for private filantroper at bruge en del af deres formue på at støtte projekter, der skaber livskvalitet og forbedringer i samfundet. I 2023 lancerede Merkur Fonden en ny gaveformidlingsform, så det nu er muligt at oprette en personlig pulje og støtte særlige temaer og projekter med en lidt større sum over en periode. Med den private pulje kan donator, hvis han/hun ønsker det, få indflydelse på bevillingsindstillingerne, inden de besluttes af Merkur Fondens bestyrelse.

Hidtil har private filantroper været henvist til selv at oprette en almennyttig fond, men det kræver i praksis en meget stor donation, før det giver mening med de mange omkostninger og formaliteter, der følger med. Det problem har Merkur Fonden løst med den personlige pulje, hvor donorer får mange af fordelene ved at etablere en selvstændig fond – og samtidig med det en kvalificeret proces for gavegivning og hjælp til administration.

Med støtte fra en privat anonym filantrop har Merkur Fonden allerede åbnet de første to nye puljer, der skal fremme bæredygtige livsformer, demokrati og fællesskaber. Fonden håber, at det kan inspirere flere givere til at oprette en personlig pulje.

🕒 Læs mere på merkurfonden.dk/personlig-pulje

MERKUR
FONDEN

B CORP

Merkur er blevet recertificeret

I år har Merkur forbedret sin B Corp-certificering med en rekordhøj score på 142,9 point. B Corp er en certificeringsordning for virksomheder, der ikke blot vil være de bedste i verden, men de bedste FOR verden.

Merkur blev B Corp-certificeret for første gang i 2020, dengang med den højeste score i Norden på 115,4 point. Siden er vi gået frem på alle måleparametre: klima, miljø, sundhed, ledelse, kunder og medarbejdere. Merkur ser B Corp-certificeringen som et løbende kompas, der hjælper med at sætte ambitiøse mål og konstant forbedre indsatsen inden for bæredygtighed.

"Det stærke ved B Corp er, at vi er blevet inspireret til at gå endnu længere," siger administrerende direktør i Merkur, Charlotte Skovgaard.

🕒 Læs mere på merkur.dk/b-corp

Merkurs højdepunkter 2023

ÅRETS RESULTAT

54,4 mio. kr.

Merkur opnåede i 2023 det bedste resultat nogensinde.

STOLTHED

99%

Så stor en andel af Merkurs medarbejdere er stolte af deres arbejde.

DONATION

430.000 kr.

Merkur lancerede i 2023 et nyt donationskoncept og uddelte 430.000 kr. til vores not-for-profit kunder.

Du kan læse mere om Merkurs bæredygtige og økonomiske resultater i årsrapporten her: merkur.dk/aarsrapport2023

INVESTERING

2,0 mia. kr.

Så meget har Merkurs kunder investeret i Triodos' mørkegrønne fonde.

KAPITAL

20 mio. kr.

Så meget er Merkurs andelskapital steget.

LIGESTILLING

56% / 44%

Merkur har nogenlunde ligelig fordeling af køn i ledergruppen og arbejder målrettet med diversitet.

TILMELD DIG DET NYE

Pengevirke

Husk at tilmelde dig det nye digitale Pengevirke. Scan QR-koden og tilmeld dig vores nyhedsbrev, eller gå ind på linket her: merkur.dk/pengevirke-nyhedsbrev
Du kan til enhver tid afmelde dig igen.

HUSK AT TILMELDE DIG!

Pengevirke bliver digitalt!

☺ Læs mere på side 04-07

I det nye digitale Pengevirke gør vi os umage for at bevare, det I finder vigtigt, samtidig med at vi udvikler og finder på nye ideer. Vi håber, at I vil tilmelde jer og følge med i det, vi udgiver i fremtiden.

Tilmeld dig det nye Pengevirke:

Scan QR-koden herunder og tilmeld dig vores nyhedsbrev, eller gå ind på linket her: merkur.dk/pengevirke-nyhedsbrev

Du kan til enhver tid afmelde dig igen.

